

به ناوی خواى به خشنده و میهره بان

هه ریمی کوردستانی عیراق

سه رۆ کایه تی هه ریم

سه رۆک

به ناوی گه له وه

بیرار

ژماره (٢٥) سالی ٢٠٠٨

یاسای نه نجومه نی شوورای هه ریمی کوردستان - عیراق

به پئی برگی (١) ی ماده ی (١٠) ی یاسای سه رۆ کایه تی هه ریمی کوردستان - عیراق ژماره (١) ی سالی ٢٠٠٥ ی هه موار کراو و به پالپشتی نهو یاسا کارییه ی نه نجومه نی نیشتمانی کوردستان - عیراق کردویه تی له خولی دووه می دانیشتی ژماره (٧) له ٢٠ / ١٠ / ٢٠٠٨ بیرارماندا به ده رکردنی:

یاسای ژماره (١٤) ی سالی ٢٠٠٨

یاسای نه نجومه نی شوورای هه ریمی کوردستان - عیراق

ده روازه ی یه کهم

دامه زانندن و ئامانجه کان

ماده ی یه کهم :

مه به ست له وه دهسته وازانه ی خواره وه مانا کانی به رامبه ریا نه بو مه به ستی نه م یاسایه :
یه کهم : هه ریم: هه ریمی کوردستان - عیراق.
دووه م : نه نجومه ن : نه نجومه نی شوورای هه ریم.
سییه م : سه رۆک : سه رۆکی نه نجومه نی شوورای هه ریمی کوردستان - عیراق.

ماددهى دووهم :

ئەنجومەنىڭ لە ھەر يىمدا بەناوى (ئەنجومەنى شووراي ھەرىمى كوردستان - عىراق) دادەمەزى، لەپرووى كارگىرپىيەو بە ۋەزىرى دادەو ەلەكى و پىكىدى لە سەرۆك و جىگرى سەرۆك و راوئىژكاران، ژمارەيان لە پىنج راوئىژكار كەمتر نابى ۋە نۆش زياتر نابى.

ماددهى سىيەم :

ئامانجى ئەنجومەن بە دىھىتەنى ئەمانەى خوارەو ەيە:

يەكەم : سەير كوردنى كىشە كارگىرپىيەكان.

دووهم: زامىن كوردنى يەكىتى ياسادانان.

سىيەم: يەكگرتەو ەى بىچىنەى دارشتى ياسادانان و زاراو ە دەستەواژەى ياساى لە ھەرىمدا.

ماددهى چوارەم :

ئەنجومەن لەمانە پىكىدى :-

يەكەم : دەستەى گشتى

۱- لە سەرۆك و جىگرەكەى وراوئىژكاران و راوئىژكارانى يارىدەدەر پىكىدى و دانىشتەكانى بە

سەرۆكايەتى سەرۆك سازدەدات و لە كاتى ئامادە نەبوونى بە سەرۆكايەتى جىگرەكەى دەبى و بە

ئامادەبوونى سى لە سەر چوارى ئەندامانى رادەى ياساى تەواو دەبى.

۲- راوئىژكارە يارىدەدەرەكان مافى بەشدار بوونيان لە دەنگداندا نىيە.

دووهم: دەستەى سەرۆكايەتى: لە سەرۆك و جىگرەكەى و كۆنترىن راوئىژكار پىكىدى.

سىيەم: دەستەى بەرزەفتكارىي فەرمانبەرانى ھەرىم: لە جىگرى سەرۆك و ئەندامىيەتى دووان لە

راوئىژكاران پىكىدى كە سەرۆكايەتى دەسنىشانىان دەكات و لە كاتى ئامادەنەبوونى جىگرى سەرۆك،

كۆنترىن راوئىژكار سەرۆكايەتى دەستەكە دەكات.

ماددهی پینجهم :

ئەنجومەن سكرتیریکی دەبیّ كه خاوەن پرونامەیی بە كالتوریۆس لە یاسا یان هاوتاكەیی بیّ و بە لایەنی كەم (١٠) دە سالّ خزمەتی لە كاروباری یاسایی و كارگێری دا هەبیّ و بە سەرۆكەو دەبەستریتهو و ئەم كارانه دەكات :-

یەكەم: رێكخستنی گۆرینهووی نووسراوه كان.

دووهم: سەرپەرشتی كردنی كاروباری كارگێری و دارایی.

سێهەم: ئاماده كردنی بەرایی ئەو پرسانهی كه دەخرینه بەردەم ئەنجومەن.

دەروازەیی دووهم تایبەتە نەندییه كانی ئەنجومەن

ماددهی شەشەم :

ئەنجومەن تایبەتەند دەبیّ بە تەقین و را دربرپین و راویژپیکردن لە كاروباره یاسایی و دادوهری كارگێری لە هەرێمدا.

بەشی یەكەم یاساكاریی

ماددهی حەوتەم :

ئەنجومەن لە بواری تەقیندا ئەم ئەر كانەیی دەگریته ئەستۆ :

یەكەم: ئاماده كردن و دارپشتی پروژهیی یاساكان لە هەرێمدا و، ئەمەش لەسەر داوای ئەنجومەنی وهزیران یاخود وهزارهتە تایبەتەندە كان یان لایەنە كانی كه نەبەستراونەتەوه بە وهزارهت دەبیّ.

دووهم: لیۆردبوونەوه لەو پروژه یاسایانەیی كه لە لایەن ئەنجومەنی وهزیرانەوه یان وهزارهتە كانەوه یاخود لایەنی نە بەستراو بە وهزارهتەوه ئاماده دەكرین لە رووی شیۆه و بابەتەوه.

سییه: پرۆزه یاساکان به نووسراویک دهنیردین بو ئهجمهه که وهزیری تایهتههه یان سهروکی لایهنی نه بهستراو به وهزارهت ئییمزاکردبی لهگهله دهرخستنی هویه پیویستهکانی و ههموو کاره ئاماده باشیهکانی دا.

چوارهم: وهرگرتنی بیرورای وهزارهتهکان یان ئهه لایهناهی پهیههسته نین به وهزارهت له بارهی پرۆزه یاسایانهی که بوی هاتوون و بوی ههیه بو مهبهستی ناوبراو داوای ئاماده بوونی نوینهریان بکات به مهرجیک پلهکهی له بهریوهبهری گشتی کهمتر نهبی.

پینجهه: ئهجمهه له پرۆزه که دهکولیتهوه و ئهگهر پیویستی کرد دووباره دایده ریژیتهوه و داوای ئهه بهدیلا نه دهکات که به پیویستی دهزانی و لهگهله ئهه راسپاردانهی ئهجمهه بو ئهجمهه نی وهزیرانی بهرزده کاتهوه و وینهیهک له پرۆزه که و راسپاردهکانی بو وهزارهت یا ئهه لایهنهی که به وهزارهتهوه نه بهستراوتهوه دهنیری.

بهشی دووهه بیروا دهربرین و راویژکاری یاسایی

ماددهی ههشتهه:

ئهجمهه راویژی یاسایی پیشکهش دهکات لهه پرسانهی که له لایهنی بالاوه بو پرس بی کردنی دهخریته بهردهمی.

ماددهی نۆیهه:

ئهجمهه له بواری رادهبرین ئهمانه ئهجام دههات:
یهکهه: دهربرینی بیروا لهه مهسهلانهی که وهزارهتهکان لهسهری ناکوکن یان له نیوان خویمان و لایهنی نه بهستراوه به وهزارهت، ئهگهر لایهنهکانی مهسهله که پهنایان برده ئهجمهه بو ناوژیوانی، لهه حالهتهشدا لایهنهکان ملکهچی راکهی دهبن.
دووهم: روون کردنهوهی حوکمه یاساییهکان لهسهه داوای یهکیک له وهزارهتهکان یان ئهه لایهناهی پهیههسته نین به وهزارهتهوه.

ماددهی دهیم :

یه کهم : نابیی جگه له وهزیری تاییهتمه ند یان سهروکی لایه نی په یوه ست نه بوو به وهزاره ته وه کیشه کان بجه نه بهرده می نه نجومه نه وه.

دووهم : نابیی نه نجومه ن بیروپا و راویژکاری یاسایی سه باره ت به و کیشه نه دهر برپیت که له بهرده می دادگان دان یان سه رچاوه یه کی یاساییان هه یه بو تانوت لیدان.

ماددهی یازدهم :

وهزیری داد بوی هه یه نه و دۆزانه ی پیی باشه بو نه نجومه نی ره وانه بکات بو لیکۆلینه وه و را دهر برپین له سه ریان یان و ئاماده کردنی پرۆژه ی یاساکی که پیی باشه دهر بکریت.

بهشی سییه م دادوهری کارگییری

ماددهی دوازدهم :

یه کهم : وهزیری داد بوی هه یه دادگای کارگییری له سه نته ری پاریز گاکان له ههریم به پیی پیویستی بهرژه وهندی گشتی، به سهروکایه تی دادوهریک له پۆلی یه کهم و نه ندامیتی دوو دادوه ره له پۆلی دووهم یان سییه م یاخود نه ندامیتی دادوهریک و راویژکاریک دابه زرینی.

دووهم : وهزیری داد بوی هه یه داوای ئینتیدابی دادوه ران بکات بو دادگای کارگییری له غهیری نه وانه ی له سهروکایه تی نه نجومه نی دادوه رییه وه ئینتیداب کراون بو نه نجومه نی شوورای ههریم.

سییه م : سهیرکردنی نه و داوایانه ی که له م یاسایه دا هاتون به پیی یاسای دادبینی شارستانی یه کلا ده کرینه وه و به ئاماده بوونی نه ندامی داواکاری گشتی دهیی.

ماددهی سیژدهم :

دادگای کارگیپی ئەم تاییه تمەندیانەى ههیه:

یه کهم : سهیرکردنی دروستی ئەو فهومان و بریاره کارگیپیانەى که له فهومانبهران و دهستهکان له فهومانگهکانی ههریم دهردهچن له دواى بهرکاربوونی ئەم یاسایه، که لایه نیک دهسینشان نه کراوه بۆ تانوت لیدانی لهسهر تانوت لیدانیکی خاوهن ئەگهری بهرژه وهندیی، تهنیا ئەوهنده بهسه کهترسی ئەوه له گۆریدا هه بیئت که زیان بهر لایه نی بهرژه وهندیدار بکهوی.

دووهم : یه کلاکردنه و هی تانوته تاییه تیه کان به ههلبژاردنی دهسته خو جیه کان.

سییهم : یه کلاکردنه و هی ئەو داوايانه ی که دهسته کان و کهسه کان پیشکەشی ده کهن بۆ ههله شانده و هی بریاره کارگیپییه کۆتاییه کان.

چوارهم : داواکانی ره گهزنامه.

پینجهم : داواکانی قهره بوو کردنه وه لهو زیانانەى که له ئەنجامی بریاره کارگیپییه کانى به نایاسایی دهرچوون.

شه شه م : تانوتدان له بریاره کۆتاییه کانى که له لایه نه کارگیپییه کانه وه دهرچوون له باره ی کیشه کانى باج و ره سم به پپی ئەو یاسایه ی که چۆنیه تی سهیرکردنی ئەو ناکۆکیانە ریک ده خات. هه وته م : تانوت دان له ره تکرده وه یان کار نه کردنی فهومانبه ر یان دهسته ی فهومانگه کان و دهزگاکانى ههریم له باره ی دهرکردنی بریاریک یان فهومانیک که پپیوست بوو له سهری له رووی یاسایه وه بیکات.

ماددهی چواردهم :

یه کهم : بریاری دادگای کارگیپی له ماوه ی (۳۰) سی رۆژدا له رۆژی دووه می پى راگه یاندنی یان

ئاگادار کردنه و هی له لایه ن داواکاری گشتیه وه ته میزده کریتته وه.

دووهم : بریاری دهسته ی گشتی که له ئەنجامی تانوت لیدانه وه دهرچووه بنه بره.

ماددهی پازدهم :

ئەگەر ناکۆکی لە تاییهتەندیدا کەوتە نیوان دادگای دادوهری کارگێڕی و دادگای شارستانی لەو بارەدا، ئەو سەرچاوهیه دەستەبەك دادەنێ کە لە شەش ئەندام پیکهاتبی سی ئەندامیان لە دادوهرەکانی دادگای پیداجوونەوه (تەمیز) دەبی و سەرۆکی دادگای پیداجوونە هەلیان دەبژیڕی لەگەڵ سی ئەندامی تر کە سەرۆکی ئەنجومەن لە ناو ئەندامانی هەلیان دەبژیڕی و دەستە بە سەرۆکایەتی سەرۆکی دادگای پیداجوونەوه کۆدەبیتەوه و بریارە کەش بنبروێه کلاکەرەوهیه.

ماددهی شانزدهم :

دادگای دادوهری کارگێڕی تاییهتەند نیه بە سەیرکردنی ئەو تانوتانەیی کە پەيوەندیدارن بە مانەیی خوارەوه:

یەكەم: کارەکانی سەرۆهیری، دەسەلاتەکانی سەرۆکی هەریم کە لە ماددهی دەیهم لە یاسای سەرۆکایەتی هەریم ژمارە (۱) ی سالی ۲۰۰۵ دا هاتوو بە کاری سەرۆهیری دادەنری.

دووهم: بریارە کارگێڕیەکان کە یاسا رینگای بۆ زولم لی وەرگرتنی یان نارەزایی لە سەردەربرینی یان تانوت لیسانی بۆ داناه.

ماددهی حەفدهم :

یەكەم: مەرجه بەر لە پێشکەش کردنی تانوت بۆ دادگای کارگێڕی خاوەن تانوتە کە تظلم (دادخواری) خۆی لە لای لایەنی کارگێڕی تاییهت بکات ئەویش دەبی لە ماوهی (۱۵) پازده رۆژ لە میژووی تۆمارکردنی دادخواریه کەیدا بریاری یە کلاکەرەوهی لەسەر بدات.

دووهم: دادخواز (متظلم) بۆی ههیه کە تەزەلومە کە ی رەتکرایه وه یان لەو ماوهیهی کە لە برگەیی یە کەمدا هاتوو بریاری یە کلاکەرەوهی لی نەدرا، تانوتی خۆی لە لای دادگای کارگێڕی لە ماوهی (۳۰) سی رۆژ لە رۆژی کۆتایی ماوه دیاریکراوه کە بدات دەنا مافی لە تانوت لیسانی لە دەست دەچی.

ماددهی هژدهم :

دادگای کارگیریی بریاری خوئی لهو تانووته ده دات که پیشکش کراوه و بۆی ههیه تانووته که ره تکاتهوه یان هه لیهو شهینتهوه یان فرمانه که ی هه مواربکات یان بریاری تانوت لیدانه که له گه ل حو کمدان به قهره بوو کردنهوه نه گهر پیویستی کرد، نه مهش له سه ر داوای تانوت لی دهرده بی و بریاره که شی له رووی ته میزییه وه قابیلی تانوت لیدانه له لای دهسته ی گشتی نه نجومه نی شوورای هه ریم له ماوه ی (۳۰) سی روژ له روژی دوا ی پیرا گه یان دنه که دانانی به پیرا گه یه نراو داده نری و بریاری دادگاش که تانوتی لی نه درابی و بریاری دهسته ی گشتی نه نجومه نی شوورای هه ریم که له نه نجامی تانووته که دهر چووی بنبره .

ماددهی نۆزدهم :

دهسته ی گشتی له نه نجومه نی شوورای هه ریم نهو تایه ته ندییانه پیاده ده کا که دادگای ته میزه پی دهقی یاسای دادبینی شارستانی هه یه تی له کاتی تانوت لیدان له بریاره کانی دادگای کارگیریی .

ماددهی بیستهم :

یه کهم : دهسته ی به رزه فکرتی هه ریم سهیری نهو داوایانه ده کات که فرمانبه ر به پی حو که کانی یاسای خزمه تی شارستانی پیشکش ی ده کات .
دووهم : بریاری دهسته قابیلی تانوت لیدانه له لای دهسته ی گشتی نه نجومه ن له ماوه ی (۱۵) پازده روژ له روژی دوا ی پیرا گه یان دن .
سیهم : بریاری دهسته ی گشتی نه نجومه ن که له نه نجامی تانوت لیکدانه که دهرده چی بنبره .
چوارهم : نهو داوایانه ی که له برگی (یه کهم) ی نه م ماددهیه دا هاتون به پی حو که کانی یاسای دادبینی شارستانی سهیر ده کرین .

ماددهى بىست و چوارەم :

دوو سال لىو ماوۋىيە كەم دەكرېتەوۋە كە لىو ماددهى پىشووۋا ھاتووۋە بۇ ئىو كەسانەى بىروانامەى ماجستىريان بەدەست ھىناوۋەو پىنج سالىش بۇ ئىوانەى بىروانامەى دوكتورايان بەدەست ھىناوۋە و ماوۋى خويىندى بىچووكىش بۇ وەرگرتنى ھەرىكە لىو دوو بىروانامەىيە بە ماوۋى كار كىردن بۇ مەبەستە كانى ئىم ياسايە دادەنرى.

ماددهى بىست و پىنجەم :

يەكەم: سەرۆك و جىگىرى سەرۆك و راوئىژكار بە مەرسوومىكى ھەرىمى لىسەر پىشنىيازى وەزىرى داد و رەزىامەندى سەرۆكى ئىنجومەنى وەزىران دادەمەزىن.
دووۋەم: راوئىژكارى يارىدەدەر بە بىپارى سەرۆكى ئىنجومەنى وەزىران و لىسەر پىشنىيازى وەزىرى داد و راسپىرى دەستەى سەرۆكايەتى ئىنجومەنى شوورا دادەمەزى.

ماددهى بىست و شەشەم :

يەكەم: سەرۆك بە پلىە تايىت دەبى و مووچەى پلىە تايىت (أ) وەردەگرى.
دووۋەم: جىگىرى سەرۆك و راوئىژكار مووچەى پلىە تايىت (ب) وەردەگرى.
سپىيەم: راوئىژكارى يارىدەدەر مووچەى پلىە يەكەم وەردەگرى.

ماددهى بىست و ھەوتەم :

يەكەم : وەزىرى داد بۇى ھەيە بە رەزىامەندى وەزىرى فىر كىردنى بالاو لىكۆلىنەوۋەى زانىستى دوو لى ئىندامانى دەستەى وانەوتنەوۋە لى زانكۆكانى ھەرىم ئىنتىداب بىكات لى وانەى بىروانامەى دوكتورايان لى ياسا ھەيە وپايەى زانىستىيان لى بروفىسۆرى يارىدەر كەمتر نىە و ئىمەش بەرەزىامەندى نووسراوى خويان دەبى بۇ كار كىردن لى ئىنجومەن وەك راوئىژكارى خۆتەرخان كەر (متفرغ) بۇ ماوۋى (۳) سى سال كە قابىلى نوئىكردنەوۋەيە بۇ يەك جار.

هۆیه پېوېستیه‌کانی ده‌رچواندنې

دوای ئه‌و گۆرانکارییه گه‌وره‌یه‌ی که به‌سهر ژيانی سیاسی و ئابووری و کۆمه‌لایه‌تی له هه‌رێمدا هات و له‌به‌ر روون نه‌بوونی حوکمه تاییه‌تیه‌کان بۆ سه‌یرکردنی ناکۆکیه کارگێړیه‌کان و بۆ دابین کردنی یه‌کیتی یاسادانان و به‌مه‌به‌ستی دانانی دادگاکی کارگێړی بۆ یه‌که‌م جار له هه‌رێمدا بۆسه‌یرکردنی مه‌شرووعیه‌تی بېراره کارگێړیه هه‌مه‌ جوړه‌کان و له پیناوی دانانی ئه‌نجومه‌نی به‌رزه‌فیکردنی فه‌رمانبه‌رانی هه‌رێم بۆ ئه‌وه‌ی ده‌رفه‌ت بۆ فه‌رمانبه‌رانی هه‌رێم به‌رخسې تاکو له لای تانوت له‌و بېراره‌نه بدن که له‌لایه‌ن سه‌رۆکه‌کانیانه‌وه ده‌ره‌ه‌قیان ده‌رچوون، له‌گه‌ڵ بوونی لایه‌نی خاوه‌ن تاییه‌تمه‌ندیی که توانای دارشتنی ئه‌و یاساکارییه‌ی هه‌بې که حکومه‌ت ئاماده‌ی ده‌کات تاکو پېشکەش به‌ ده‌سته‌لاتی یاسادانانی بکات و توانای ئه‌وشی هه‌بې له ده‌رپېنی بیروړا له باره‌ی پرسه‌ یاساییه ئالۆزه‌کان یان ئه‌وانه‌ی ناکۆکیان له‌سه‌ره له نیوان لایه‌نه په‌یوه‌ندی‌داره‌کان و به‌رزکردنه‌وه‌ی ئاستی کارمه‌ندان له ئه‌نجومه‌نی شوورای هه‌رێم و پیدانی زه‌مانه‌تی ته‌واو که له‌گه‌ڵ گرنگی ئه‌رکی سه‌رشانیاندا بگونجی، بۆیه پېوېستی کرد یاسایه‌کی تاییه‌ت به‌ ئه‌نجومه‌نی شوورای هه‌رێم دابنری، بۆیه ئه‌م یاسایه ده‌رچوینرا.